

Prikkelarm verplegen

van patiënten met niet-aangeboren
hersenletsel op de intensive care

www.nwz.nl

Inhoud

Wat is niet- aangeboren hersenletsel	3
Wat is prikkelgeleiding	4
Prikkelarm verplegen	5
Begeleiding voor familie gedurende IC-opname	6
Uw vragen	7

Uw naaste is opgenomen op de intensive care (IC) van Noordwest Ziekenhuisgroep vanwege niet-aangeboren hersenletsel (NAH). NAH kan leiden tot intensieve zorg, met name op de IC. De opname van patiënten met NAH op de IC is vaak het gevolg van een acuut trauma, zoals een ernstig ongeval of een beroerte, waarbij hersenletsel is ontstaan.

De prikkelverwerking en geleiding werkt bij mensen met hersenletsel net even anders dan bij mensen met een gezond brein. Deze verandering kan leiden tot ernstige veranderingen in gedrag, emotionele instabiliteit en cognitieve problemen. Het prikkelarm verplegen van patiënten met NAH op de IC is daarom belangrijk, om overprikkeling te voorkomen en het herstelproces te bevorderen.

Deze folder is bedoeld om u, als naaste van een IC-patiënt met NAH, te helpen bij het voorkomen van overprikkeling en het bevorderen van het herstel van de patiënt. Daarnaast kan kennis over de gevolgen van NAH u helpen om beter te begrijpen waarom de patiënt bepaalde symptomen ervaart.

■ **Wat is niet- aangeboren hersenletsel**

Niet-aangeboren hersenletsel (NAH) is schade aan de hersenen die ontstaat tijdens het leven. Er zijn twee soorten NAH: traumatisch hersenletsel en niet-traumatisch hersenletsel. Traumatisch hersenletsel ontstaat bijvoorbeeld door een val van de trap, een botsing in het verkeer of een harde klap op het hoofd. Niet-traumatisch hersenletsel ontstaat door een oorzaak in het lichaam, zoals een beroerte (CVA), tumor of zuurstofgebrek.

Acute fase

Als uw naaste vanwege NAH op de IC is opgenomen, kan dit confronterend zijn. De zorg voor deze patiënten kan complex zijn, omdat hun zorgbehoeften vaak veranderen naarmate hun toestand verbetert of verslechtert. We spreken hier van een acute fase. Naast de behandeling van overige problemen die vaak spelen, is deze acute fase vooral gericht op onderzoek en behandeling van het hersenletsel. De duur van deze acute fase varieert per patiënt en per ziektebeeld. Voor uw naaste is het in deze fase belangrijk om zo min mogelijk externe

prikkels aan te bieden, ook geen muziek. Het is daarom belangrijk om op de IC rekening te houden met prikkelarm verplegen van patiënten met NAH. Dit kan helpen om de kans op overprikkeling te verminderen en het herstelproces te bevorderen. Het verminderen van externe prikkels zoals licht en geluid, het beperken van bezoeken en erop te letten hoeveel informatie u met uw naaste deelt.

Na de acute fase

Na de acute fase zal uw naaste gedoseerd prikkels aangeboden krijgen. Hierbij kan gedacht worden aan een herkenbare geur van thuis (bijvoorbeeld parfum), of het neerzetten van foto's, zodat daar over gesproken kan worden. Ook kan het fijn zijn voor uw naaste om naar favoriete muziek te luisteren.

■ Wat is prikkelgeleiding

Prikkelgeleiding in de hersenen is een complex proces dat plaatsvindt via zenuwcellen, ook wel neuronen genoemd. Neuronen communiceren met elkaar door elektrische signalen van het ene neuron naar het andere te sturen. Bij gezonde mensen verloopt de prikkelgeleiding efficiënt en effectief. Neuronen zijn in staat om elektrische signalen snel en nauwkeurig door te geven. Dit zorgt voor een soepele informatieverwerking in de hersenen.

Wanneer iemand hersenschade oploopt, betekent dit dat er cellen kapot gaan in de hersenen. Als deze cel eenmaal kapot is, komt hij ook nooit meer terug. De hersenen kunnen niet meer op de automatische piloot werken en weten niet meer hoe de prikkels die aangeboden worden, doorgestuurd moeten worden. Hierdoor ontstaat overprikkeling door de verstoring in de prikkelgeleiding. De hersenen gaan proberen om hier een oplossing voor te vinden, maar het wordt nooit meer zoals het was. Dit betekent niet dat functies verloren zijn, verloren blijven. Afhankelijk van de ernst van de schade, kunnen hersenen nieuwe wegen creëren die de functies aansturen. Hierbij is het wel erg belangrijk dat er niet teveel prikkels tegelijk worden aangeboden, omdat dat het herstelproces in de weg staat.

■ Prikkelarm verplegen

Prikkelarm verplegen betekent dat verpleegkundigen handelingen uitvoeren die gericht zijn op het minimaliseren van de hoeveelheid prikkels die een patiënt ervaart. Hierbij wordt geprobeerd om de externe prikkels, zoals licht en geluid te verminderen, zodat de patiënt niet overbelast wordt. Zo zijn er ook vaste rustmomenten over de dag verspreid ingepland. Deze aanpak is vooral belangrijk voor patiënten met NAH die op de IC verblijven. Zij hebben vaak moeite met het verwerken van prikkels. Wanneer een patiënt overprikkeld raakt, kan dit leiden tot symptomen zoals vermoeidheid, hoofdpijn, geheugenproblemen en veranderingen in gedrag. Dit kan effect hebben op het herstelproces of zelfs stagneren.

Als verpleegkundig team zijn wij voortdurend bezig om zo prikkelarm mogelijk te verplegen. Hieronder volgen enkele veel voorkomende handelingen die worden toegepast bij prikkelarme verpleging op de intensive care:

- **geluidsbeheersing**
om geluidsniveaus te verminderen, kunnen maatregelen worden genomen zoals het sluiten van deuren (op een eenpersoons kamer) en het beperken van alarmen
- **verlichting**
het regelen van de verlichting kan helpen bij het creëren van een prikkelarme omgeving. Dit kan onder meer door het verminderen van fel licht
- **beperking van bezoeken**
het beperken van bezoeken kan helpen bij het verminderen van de hoeveelheid externe prikkels. Vaste tijden waarop familie en vrienden welkom zijn, kan patiënten rust en hersteltijd bieden
- **communicatie**
gesprekken voeren met de patiënt is belangrijk. Dit kan worden bereikt door gebruik te maken van rustige en kalme stemmen, eenvoudige taal en visuele hulpmiddelen zoals gebaren of eventueel geschreven woorden
- **comfort**
het bieden van comfort aan de patiënt kan bijdragen aan een prikkelarme

omgeving. Dit kan onder andere door het gebruik van kussens, matrassen en andere hulpmiddelen om pijn en ongemak te verminderen

Bijdrage van familie aan prikkelarm verplegen

Als naaste van een IC-patiënt met NAH is het belangrijk om te weten wat prikkelarm verplegen precies betekent en waarom het zo belangrijk is. Door te begrijpen hoe prikkelarm verplegen werkt, kunt u uw naaste helpen om het herstelproces te bevorderen en te ondersteunen. Daarnaast kan kennis over prikkelarm verplegen u als naaste helpen om beter te begrijpen waarom de patiënt bepaalde symptomen ervaart en hoe u kunt helpen deze te verminderen.

De patiënt kan gedurende de IC opname voordeel hebben van een prikkelarme omgeving. Als naaste kunt u helpen, bijvoorbeeld:

- wanneer u op bezoek komt bij uw naaste, is het belangrijk om niet continu prikkels aan te bieden. Probeer uw naaste niet te overvragen
- verminder bij aanwezigheid de achtergrondgeluiden, zoals radio en televisie
- verminder de hoeveelheid licht in de kamer, bijvoorbeeld door het dempen van het licht
- vermijd felle kleuren en patronen in kleding of beddengoed die kunnen afleiden
- beperk de hoeveelheid informatie die wordt gedeeld met de patiënt. Denk hierbij aan het vertellen van korte en begrijpelijke verhalen. Hou hierbij rekening dat uw naaste weinig kan onthouden, omdat het geheugen vaak verstoord is
- ga met het bezoek aan 1 kant van het bed staan in plaats van aan beide kanten

Door deze maatregelen te nemen, kan een rustige en comfortabele omgeving worden gecreëerd, wat kan helpen bij het herstelproces van de patiënt.

■ Begeleiding voor familie gedurende IC-opname

Een IC opname kan voor patiënten met NAH en voor u als naaste, een zeer stressvolle en emotionele ervaring zijn. Om u als naaste zo goed mogelijk te kunnen begeleiden, kunt u contact zoeken met de verpleging. Ook begeleidt de IC-verpleegkundige u en krijgt u ondersteuning aangeboden.

U kunt dan denken aan:

- **communicatie**

het is belangrijk om open en regelmatig met elkaar te communiceren. U wordt geïnformeerd over de medische situatie van uw naaste, de geplande behandelingen, werkwijzen en wat u kunt verwachten. Er wordt gestreefd naar eerlijkheid en een transparante communicatie. Mocht u vragen hebben, stel deze gerust

- **informatievoorziening**

naast deze folder is er meer informatie beschikbaar over NAH en de mogelijke gevolgen van hersenletsel en behandelingsopties. Mocht u hier behoefte aan hebben, dan kunt u uw vraag aan de IC-verpleegkundige stellen

- **emotionele ondersteuning**

als naaste ervaart u veel emoties. Als IC-verpleegkundige geven wij de ruimte om emoties te uiten. Daarnaast kan emotionele ondersteuning geboden worden. Wanneer dit nodig is, kan er gesproken worden over beschikbare ondersteuningsmogelijkheden zoals psychologische zorg of een lotgenotencontact

- **betrekken bij de zorg**

voor zowel de patiënt als u kan het soms waardevol zijn om betrokken te worden bij de dagelijkse zorg. De mogelijkheden kunt u bespreken met de verpleegkundige.

■ Uw vragen

Heeft u over het bovenstaande vragen, dan kunt u altijd terecht bij de verpleegkundige van afdeling IC. Mocht u er behoefte aan hebben, dan kunnen we een gesprek met de IC-verpleegkundige regelen. U kunt hiervoor contact opnemen met de afdeling intensive care van locatie Alkmaar, telefoon 072 - 548 2670.

Bronvermelding

- ETZ. (z.d.). Niet aangeboren hersenschade (NAH) op de intensive care. In ETZ. <https://www.etz.nl/patientfolders/>
- HandicapNL. (2023, 11 december). Wat is niet-aangeboren hersenletsel (NAH)? - HandicapNL. Geraadpleegd op 15 mei 2024, van <https://handicap.nl/wat-is-niet-aangeboren-hersenletsel-nah/>
- Hersenstichting. (2024, 22 april). Wat is niet-aangeboren hersenletsel? - Hersenstichting. Geraadpleegd op 3 juni 2024, van <https://www.hersenstichting.nl/hersenaandoeningen/niet-aangeboren-hersenletsel/>
- Wat is NAH? (z.d.). Geraadpleegd op 3 juni 2024, van <https://hersenz.nl/hersenletsel/nah>
- Zorg na NAH. (z.d.). Hersenz.nl. Geraadpleegd op 15 mei 2024, van <https://hersenz.nl/hersenletsel/zorg-na-niet-aangeboren-hersenletsel>

Noordwest Ziekenhuisgroep

Postbus 501
1800 AM Alkmaar
www.nwz.nl
tel 072 - 548 4444

Colofon

Redactie   intensive care
                          communicatie
Druk   Ricoh
Bestelnummer   324665

Op alle onderzoeken en behandelingen van Noordwest Ziekenhuisgroep zijn de algemene voorwaarden van Noordwest Ziekenhuisgroep van toepassing, zie www.nwz.nl